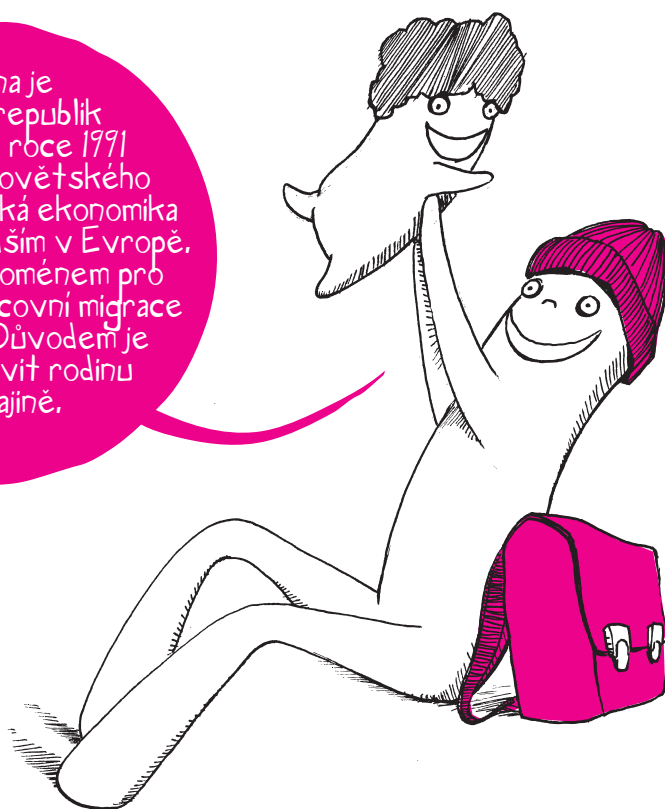

Ukrajinci

Ukrajina je jednou z republik vzniklých v roce 1991 po rozpadu Sovětského svazu. Ukrajinská ekonomika patří k těm chudším v Evropě. Výrazným fenoménem pro Ukrajince je pracovní migrace do zahraničí. Důvodem je nutnost uživit rodinu na Ukrajině.

Základní informace o Ukrajině

Rozloha: 603 700 km²

Rozlohou je Ukrajina druhý největší evropský stát a zaujímá strategickou polohu mezi Evropou a Asií.

Počet obyvatelstvo: 45 700 395

Většina obyvatel země má ukrajinskou národnost, největší národnostní menšinou jsou Rusové.

Hlavní město / největší město: Kyjev

Kyjev je hlavním městem a se svými 2,7 miliony obyvateli zároveň největším městem Ukrajiny.

Úřední jazyk: ukrajinština

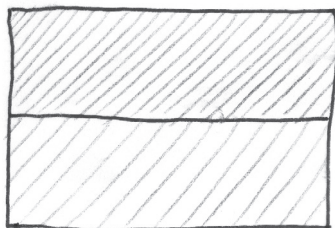
Ukrajinština je východoslovanský jazyk příbuzný ruštině a běloruštině. Od obou jazyků se v mnoha rysech liší, byla silně ovlivněna polštinou. Nářečí přecházejí plynule do polštiny a běloruštiny. Ukrajinská slovní zásoba má k západoslovanským jazykům blíže než ruština.

Náboženství: pravoslavné a řeckokatolické náboženství

Za věřící se považuje okolo 60 % obyvatel Ukrajiny, přičemž více nábožensky založen je západ země a venkov, zatímco v průmyslových oblastech, zejména v Donbasu, má silnou pozici ateismus.

Prezident: Viktor Juščenko

Ukrajinská vlajka:

Ukrajinská vlajka se skládá z modrého a žlutého pruhu, které podle obecně rozšířeného výkladu symbolizují lány obilí pod modrou oblohou. A skutečně. Pokud navštívíte Ukrajinu v létě a uvidíte, jak do rozlehlých obilných i slunečnicových polí praží slunce z modré oblohy, bude vám jasné, proč má ukrajinská vlajka žlutý pruh dole a modrý nahoře. Jiný, odlišný výklad říká, že modrý pruh symbolizuje modrou krev a žlutý zlato šlechty.

Měna: ukrajinská hřívna

Hrubý domácí produkt¹: 7400 USD/osoba (2008)

Ukrajinská ekonomika byla druhou největší v rámci Sovětského svazu. Po jeho rozpadu bylo nastoleno tržní hospodářství. Nástup v podobě „šokové terapie“ způsobil, že výrobu ukončilo mnoho podniků, privatizace probíhala neprůhledným způsobem. Nyní patří ekonomika Ukrajiny k těm chudším v Evropě. Ukrajina má však potenciál svoji situaci výrazně zlepšit, neboť disponuje jak obrovskými zásobami uhlí, dřeva a jiných surovin, tak také velkou plochou úrodné černozemě.

Ukrajina a životní prostředí

Na severu Ukrajiny, poblíž hranic s Běloruskem, se nachází jaderná elektrárna Černobyl, známá svou havárií z 26. dubna 1986. Jaderná reakce v Černobylském reaktoru byla usměrňována grafitem, který po výbuchu začal hořet. Do vzduchu se dostalo veliké množství radioaktivního prachu, který zamořil rozsáhlé území. Vzhledem k povětrnostním podmínkám postupoval radioaktivní mrak západní částí Sovětského svazu do Skandinávie a byla kontaminována rozsáhlá území Ukrajiny, Ruska a Běloruska, což si vyžádalo přesídlení statisíců obyvatel a uzavření rozsáhlé oblasti. První stručné oznámení Kremlu o výbuchu bylo učiněno až dva dny po katastrofě, a to navíc jen díky nátlaku Švédska, které na svém území po výbuchu zaznamenalo neobvyklé hodnoty radioaktivity. Ukrajinci nejprve nevěděli, co se děje, a výbuch Černobylu považovali za útok ze Sovětského svazu. Lidé pracující při likvidaci havárie byli zpočátku zcela nechráněni a brzy umírali na nemoci z ozáření.

¹/Podle parity kupní síly (PPP)

Historie

Nejstarší kmeny přicházejí na území Ukrajiny ve 12. století před Kristem. Během stěhování národů se přes ukrajinské území přelili Skythové, Samaritáni, Ostrogóti a Hunové. V 7. století před Kristem zakládali staří Řekové městské státy na pobřeží Černého moře. (Například Chersonesos, jehož ruiny se nachází u Sevastopolu.)

Kyjevská Rus

Rok 878 je začátkem Kyjevské Rusi, jejímž centrem bylo město Kyjev. Prosperita Kyjevské Rusi se odvíjela od obchodu na řece Dněpru. Kyjevská Rus se v době své největší prosperity rozkládala mezi Dunajem a Volhou až k Baltskému moři. Nejvýznamnější panovník Kyjevské Rusi byl kníže Vladimír I., který přijal roku 988 křesťanství.

Za konec Kyjevské Rusi je považován rok 1169, kdy byl Kyjev vypálen a vydrancován. K definitivnímu rozpadu došlo v roce 1240, kdy dobyl Kyjev Čingischánův vnuk Batu. Východní část dnešní Ukrajiny se tímto dostala pod vliv Zlaté hordy. Rozpad Zlaté hordy začíná v 15. století rozdělením do několika menších chanátů.

Kozáci

Přehnané příběhy o hrdinných kozácích výrazně pomohly rozdmýchat ukrajinské národní uvědomění. Kozáci se zformovali na jihu země okolo řeky Dněpr. Slovo kozák je odvozeno od tatarského „kazak“, což znamená svobodný válečník nebo bandita. Podle jedné teorie to byli uprchlí ruští a ukrajinští nevolníci, podle jiné pocházeli z různých kočovných kmenů. Kozáci podnikali především válečné výpravy proti Turkům a Polákům.

Ruská nadvláda

Rusko a později Sovětský svaz by nikdy nebylo takovou velmocí bez obrovského ukrajinského přírodního bohatství. Rusko si to dobře uvědomovalo, stejně jako to, že s podmaněním Ukrajiny by získalo přístup k Černému moři. Mocenské plány Ruska na jižní Ukrajinu naplnila Kateřina Veliká, která v roce 1775 rozprášila kozáky a získala území jižní Ukrajiny (Nové Rusko). Kolonizační pověřila guvernéra Potěmkina, který založil města Dněpropetrovsk, Sevastopol, Simferopol a Oděsu. V roce 1840 se v Kyjevě zformovali ukrajinští nacionalisté, ale poté co byla v roce 1876 carským Ruskem zakázána ukrajinština jako oficiální jazyk, se nacionalistické hnutí přesunulo do Lvova, který v té době patřil do Rakouska-Uherska.

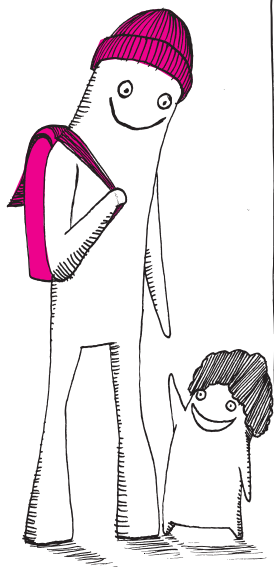
Občanská válka

Po první světové válce a po rozpadu carské ruské monarchie si Ukrajina dělala naděje na nezávislost. Byla vyhlášena Ukrajinská národní republika (v Kyjevě) a Západní ukrajinská národní republika (ve Lvově). V Charkově převzali moc bolševici. Během občanské války proti sobě bojovalo celkem pět armád: Rudá armáda, Bílá armáda (opozice proti bolševikům a Rudé armádě), Poláci, Ukrajinci, spojenci. Nakonec byly části západní Ukrajiny rozděleny mezi Polsko, Rumunsko a Československo. Československo získalo Podkarpatskou Rus, a to na základě referenda mezi místními lidmi – téměř nikdo nechtěl pod nadvládu Rusů.

Sovětský svaz převzal vládu nad zbytkem Ukrajiny.

Ukrajina součástí Sovětského svazu

Ukrajina se účastnila založení Sovětského svazu v roce 1922. Po Rusku byla v Sovětském svazu druhou největší a nejmocnější republikou. Stalin převzal moc v roce 1927, v roce 1929 začala kolektivizace a v letech 1932–33 byl na Ukrajině obrovský hladomor, při kterém zemřely vinou kolektivizace miliony etnických Ukrajinců. Na konci roku 1931 bylo zkollektivizováno okolo 70 % orné půdy a v následujících letech se sklídilo mnohem méně úrody než v letech před kolektivizací. I přesto putovaly do Sovětského svazu vlaky plné obilí a dalších zemědělských plodin vypěstovaných na ukrajinském území. Zároveň bylo zakázáno se stěhovat z oblasti postižené hladomorem a obchodovat s jídlem. Mírnější odhady hovoří o 2 až 4 milionech obětí, radikálnější odhady ale zmiňují až 10 milionů lidských obětí hladomoru. Je jasné, že během hladomoru zemřely miliony nevinných lidí, nicméně názory na to, zda byl hladomor cílenou genocidou Ukrajinců,

se různí. Přestože Rusko nikdy nepřiznalo, že šlo o genocidu a tvrdilo, že hladomor byl způsoben suchem, Ukrajina tento hladomor za genocidu oficiálně prohlásila. S tímto tvrzením souhlasila také Česká republika.

Druhá světová válka

Během 2. světové války přišlo o život okolo šesti milionu obyvatel Ukrajiny, z toho 2,5 milionu Židů. V roce 1941 napadli nacisté Sovětský svaz a Ukrajina byla od té doby zhruba dva roky pod nadvládou třetí říše. Většina Ukrajinců bojovala v Rudé armádě po boku Sovětského svazu. Někteří Ukrajinci, zejména na západě země, považovali Němce za osvoboditele od Stalinovy krutovlády. Jiní (partyzáni) bojovali zároveň proti Německu i Sovětskému svazu. Během války spolupracovali Ukrajinci s více stranami, a to ze dvou hlavních důvodů. I když byli jednou z největších národnostních skupin ve světě, neměli vlastní suverénní stát a kontrolu nad vlastním osudem v tomto kritickém období světové historie a byli podobně jako Židé roztroušeni po světě a v letech 1939–45 se nacházeli na různých místech a v nejrůznějších situacích. V této době vzniká také kontroverzní Ukrajinská povstalecká armáda založená Stepanem Banderou. Tato armáda je hodnocena rozporuplně: na jedné straně jako teroristická, kolaborující s nacismem, na druhé straně jako organizace disidentská, hrdinská, bojující za národní zájmy. I přes dlouhou dobu, která uplynula od konce druhé světové války, existuje mnoho dohadů o skutečné roli těchto ozbrojených skupin, a to nejen mezi cizinci, ale i mezi samotnými Ukrajinci.

Poválečný vývoj

Během války bylo zničeno 700 ukrajinských měst a 28 000 vesnic. Situace byla ještě zhoršena hladomorem v letech 1946–47, který byl způsoben suchem a nedostatečnou poválečnou dopravní infrastrukturou a při kterém zahynuly další desítky tisíc lidí. Protisovětský odboj přetrvával i po skončení 2. světové války; na západní Ukrajině až do 50. let 20. stol.

Nová vlna nacionalismu

Černobylská katastrofa v roce 1986 pomohla rozdmýchat nespokojenost se sovětskou nadvládou. V roce 1988 vypukly demonstrace v metropoli západní Ukrajiny Lvově. V roce 1990 se demonstrace přesunuly také do Kyjeva.

Nezávislost

Ukrajina vyhlásila nezávislost v roce 1991. Po oranžové revoluci v roce 2005 se ukrajinským prezidentem stal Viktor Juščenko, a to díky protestům Ukrajinců proti zmanipulovaným volbám.

Ukrajinci v České Republice

Historie Ukrajinců v naší zemi je poměrně dlouhá. Po první světové válce utíkalo z Ukrajiny mnoho lidí, kteří bojovali za nezávislost a v tomto boji neuspěli. Azyl našli mimo jiné i v Československu. Ukrajinskou emigraci tvořili z velké části vzdělání lidé. Snažili se udržet vědomí příslušnosti k ukrajinskému národu a hrdost na svůj etnický původ.

Dnes do České republiky přichází další vlna, tentokrát ekonomické emigrace, která souvisí se vznikem samostatné Ukrajiny, s ekonomickou krizí a poklesem životní úrovně v zemi. Česká republika je pro Ukrajince cílem z důvodů jazykové a geografické blízkosti. Největší příliv migrantů z Ukrajiny byl v letech 1996–1997. Většina pracovníků z Ukrajiny pochází ze západní části a z Podkarpatské Rusi, kde je vysoká nezaměstnanost a celkově špatná hospodářská situace. Někteří chtějí trvale podnikat, jiní odchodem z Ukrajiny řeší stávající těžkou situaci, hledají dočasnou práci a bez ohledu na své vzdělání často přijímají nekvalifikovanou práci. Důvodem je nutnost uživit rodinu na Ukrajině. Většina z nich se soustředí ve velkých českých městech, kde je dostatek pracovních příležitostí.

Ukrajinci žijící v ČR mají poměrně vysoké vzdělání (až 70 % z nich má ukončené středoškolské nebo vysokoškolské vzdělání). Tento fakt se ale nijak neodráží ve struktuře nejčastěji vykonávaných povolání (pomocní nekvalifikovaní dělníci, manuální práce ve stavebnictví či komunálních službách apod.).

Významným fenoménem souvisejícím s pracovní migrací Ukrajinců jsou „zprostředkovatelé práce“. Ti zajišťují pracovníkům česká víza, pracovní místo, ubytování a další služby, za které požadují určitou část jejich výdělků. Tito zprostředkovatelé, tzv. klienti, často odebírají pracovníkům doklady a udržují je v závislosti na sobě nebo je vydírají. Tato praxe se většinou týká manuálně pracujících Ukrajinců. Ti, kteří pracují v intelektuální sféře, většinou nikomu neplatí, protože pobývají v zemi legálně a v případě problémů se obracejí na českou policii.

Ukrajinská národnostní menšina v ČR je od roku 1990 organizována v několika občanských sdruženích, která se aktivně podílejí na zajišťování kulturních, vzdělávacích i sportovních programů. Vydávají periodika v ukrajinském jazyce, organizují pomoc na Ukrajinu, spolupracují s dalšími národnostními menšinami.

Ukrajinská iniciativa v ČR

Organizace vydává časopis Pohory, pořádá kulturní akce (koncerty, výstavy) a poskytuje poradenské a překladatelské služby. Organizace sdružuje občany ČR ukrajinské národnosti i občany Ukrajiny žijící na území České republiky.

Kontakt:

Mánesova 10, Praha 2, 12000

tel: +420 221 419 821

email: info@ukrajinci.cz

www.ukrajinci.cz

Sdružení Ukrajinek v ČR

Sdružení poskytuje informace o kultuře a historii Ukrajiny, pořádá odborné semináře, kulturní akce.

Kontakt:

Bořivojova 98/754, Praha 3, 130 00

tel: 222 716 838 (Kristina Jojková)

Sdružení Ukrajinců a příznivců Ukrajiny

Sdružení se zaměřuje na osvětu a pořádání kulturních akcí.

Kontakt:

Moravská 9, P.O.Box. 1555, Praha 2, 120 00

tel: 241 40 53 77, 241 407 420, l. 528 (Mandová Olga)

Fórum Ukrajinců ČR

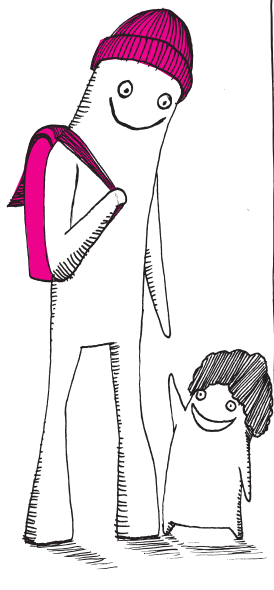
Organizace pořádá koncerty a jiné akce, podílí se na pořádání sportovních akcí.

Kontakt:

Na Poříčí 30, Praha 1, 110 00

email: info@ukrainians.cz

www.ukradinians.cz

Media představují přirozený zdroj informací o cizincích. Způsob, jakým o cizincích píší, může podstatně ovlivnit představy, které o cizincích česká společnost má.

Česká media podporují a vytvářejí stereotypní vnímání jiných národů a kultur ve společnosti. Život menšin media přehlíží a případně prezentují jen ve chvíli, kdy se odchýlí od většinové představy o „správném“ životě. Opakovaně užívají etnické kategorie pro označení aktérů negativních událostí. O Ukrajincích se píše většinou v souvislosti s kriminalitou a většinou se o nich dovídáme jako o dělnících nebo členech skupin organizovaného zločinu. Značnou část textů o Ukrajincích tvoří články, které se různým způsobem dotýkají jejich zaměstnání v ČR. Informují o nepovoleném pobytu ukrajinských dělníků na našem území, o policejních razířích na ubytovnách nebo pracovních úrazech nebo jsou to úvahy o tom, zda zaměstnávání cizinců ohrožuje pracovní příležitosti českých občanů. V médiích většinou dostane prostor k vyjádření policejní mluvčí, ředitel úřadu práce, ředitel firmy, ale jen málokdy ukrajinský zaměstnanec. V mnoha zprávách se slovo „Ukrajinec“ nebo „ukrajinský“ vyskytuje jako výraz pejorativní – označení se objevuje obvykle ve spojení s násilnými trestnými činy (mafii, vyděrači, vymahači dluhů).

Kulturní střihy

Kulturní hodnoty a normy na Ukrajině se zásadním způsobem neliší od hodnot a norem české společnosti. Obecně je mezi Ukrajinci vyšší míra religiozity a národní hrdosti. V České republice Ukrajinci nedůvěřují státním i nestátním institucím, jedinou organizací, ke které chovají důvěru, je právě řeckokatolická a pravoslavná církev.

Ukrajinská rodina

Ukrajinská rodina je tradičně patriarchální, muž je považován za hlavu rodiny, má rozhodující slovo a je jeho povinností rodinu materiálně zabezpečit. Snaha o zabezpečení rodiny je také jedním z hlavních důvodů, proč řada ukrajinských mužů odjíždí pracovat do zahraničí. Žena má na starosti každodenní domácnost, většinou je také zaměstnaná a řídí finanční záležitosti rodiny. Starším členům rodiny je prokazována úcta, jejich děti mají povinnost starat se o ně ve stáří.

Ukrajinská společnost

Ukrajinská společnost je výrazně maskulinní, muži si zakládají na své důstojnosti a projevech úcty vůči své osobě. Pro muže může být obtížné jednat s ženou – úřednicí, která rozhodne o jeho osudu. Při setkání se muži zdraví podáním ruky, ženy mohou při pozdravu ignorovat, při formálnějších setkáních je líbají na tvář. Líbáním na tvář se zdraví také ženy mezi sebou.

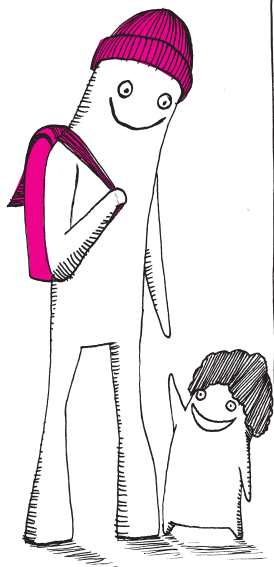
Ukrajina je zemí s bohatou kulturou, která vyrůstá z křesťanských tradic; významný je přínos židovské menšiny a také muslimů (centrem islámu na Ukrajině je Krymský poloostrov). Ukrajinci mají hluboce zakořeněné muzikální tradice a zpívání je u nich velmi populární. Většina ukrajinských měst má výborná hudebně-komediální a baletní divadla. Nejoblíbenějším diváckým sportem je fotbal. Ve světové kopané září ukrajinská hvězda Andrej Ševčenko. Mezinárodních úspěchů dosáhli rodáci z Ukrajiny i v jiných sportech, například Andrej Medveděv v tenise nebo Sergej Bubka v atletice.

Ukrajinská kuchyně

Ukrajinská kuchyně je známá pestrostí a kvalitou chutí a vůní. Typická polévka je boršč z červené řepy. Oblíbené jsou i její varianty, které se připravují z masa, hub, fazolí a dokonce i sušených švestek. Tradičním jídlem Ukrajiny jsou holubci (plněná kapusta) a vareniky, což je něco jako škvábky s různými druhy náplně – s brambory, masem, sýrem nebo ovocem, například třešněmi nebo borůvkami. Vareniky jsou často zmiňované i v národních lidových písních. Oblíbeným nápojem ukrajinských rodin je víno, které v drtivé většině případů pochází z domácí produkce. Rozšířená je také domácí vodka, která je velice silná a chuťově velmi zvláštní.

Vánoce

Převážná většina ukrajinských věřících používá starý, takzvaný juliánský církevní kalendář, takže vánoční svátky slaví až 6. a 7. ledna. Ukrajinská Svatá večere se musí skládat z dvanácti postních jídel. Hlavní a první je kuřa (sladká varianta českého kuby). Nemůže chybět neslazený odvar ze sušeného ovoce (uzvar), boršč (z červené řepy a bez masa), malé žemle – panušky, zelňačka, hrách, ryba studená i smažená a holubce (zelné závitky plněné rýží). Podávají se také lívance, salát, pirožky a houby. Každý by měl ochutnat všech dvanáct jídel a na talíři by nemělo nic zůstat, aby se všichni ve zdraví dočkali dalšího Svatého večera. Večere trvá dlouho, i několik hodin. Novoročně-vánoční čas na Ukrajině trvá až do svátku svatého Jana Křtitele, který se slaví 19. ledna. Na tento svátek se v kostelech anebo na březích řek světí voda, věřící Ukrajinci si ji odnášejí domů. Posvěcená voda má člověka chránit před různými nemocemi, proto se celý rok pečlivě uchovává a používá se jen v těch nejnutnějších případech. Svěcení vody je také opravdovým svátkem všech otužilců: stovky odvážlivců se koupou v ledové vodě, dokonce i prezident Juščenko a další vládní představitelé plavou v řece Dněpr u Kyjeva. V nastávajícím krátkém období mezi svátkem svatého Jana Křtitele a začátkem velikonočního půstu se mohou konat zasnuby a svatby.

Letem světem Ukrajinou

Cíl:

- › Žáci se seznámí se základními údaji a zajímavostmi o Ukrajině.
- › Žáci pracují ve skupině.

Návaznost na RVP:

Vzdělávací oblasti: Člověk a příroda, Člověk a společnost

Průřezová témata: Multikulturní výchova, Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech

Pomůcky:

kartičky s pojmy, mapa Ukrajiny, papíry, psací potřeby

Čas:

15 minut

Postup:

- › Rozdělte žáky do pěti skupin. Kartičky v příloze rozdělte mezi skupiny, každé skupině dejte stejný počet kartiček.
- › Vyzvěte žáky, aby si je přečetli a ve skupině se poradili, zda nějaký pojem znají, popř. co o něm mohou říci.
- › Nechte žákům na promyšlení cca 5 minut. Své myšlenky si mohou napsat papír. Poté skupiny vyzvěte, aby pojmy přečetly, a řekly, co o nich vědí.
- › Nakonec s žáky všechny pojmy projděte a vysvětlíte je. Místa ukazují žáci na mapě.

Život pana Vadima

Cíl:

- › Žáci vyjmenují důvody migrace Ukrajinců do ČR.
- › Žáci se vcítí do postavení ukrajinského dělníka.
- › Žáci přemýšlí o tom, zda mohou hodnotit člověka podle vzhledu a sociálního statutu.

Návaznost na RVP:

Vzdělávací oblast: Člověk a společnost

Průřezové téma: Multikulturní výchova

Pomůcky:

texty (2x text číslo 1, 2x text číslo 2), papíry, fixy

Čas:

30 minut

Postup:

- › Rozdělte žáky do čtyř skupin.
- › Dvěma skupinám dejte text číslo 1 a dvěma text číslo 2.
- › Nechte žáky, aby si přečetli text a zodpověděli příslušné otázky; své odpovědi si mohou písemně poznamenat.
- › Asi po 15 minutách žáky vyzvěte, aby prezentovali své odpovědi. Začínají prezentovat skupiny s textem číslo 2, ostatní skupiny poslouchají a opravují jejich odpovědi dle svých textů. Poté prezentují odpovědi skupiny s textem číslo 1 a opravují je skupiny s textem číslo 2.
- › Následně společně diskutujte:
 - › Co je vízum?
 - › Proč u nás pracoval pan Vadim „načerno“? Co potřeboval, aby tu byl legálně?
 - › Slyšeli jste o mafii, která vydírá ukrajinské dělníky?
 - › Co se stane, až se pan Vadim vrátí zpět do Chusti? Myslíte, že najde práci? Vráť se znovu do Čech?
 - › Přemýšleli jste, že byste šli za prací do jiné země? Co vás tam láká?

Poznámka pro pedagogy:

informace o dokumentech, které cizinec potřebuje pro práci v ČR, naleznete na stránkách provozovaných MZV ČR: www.czech.cz/cz/prace_studium/chci_pracovat?i=1

Koločava

Sevastopol

pracovní migrace

Dněpr

úbytek obyvatel

Dněstr

Kyjevská Rus

Andrej Ševčenko

Nikola Šuhaj

Oleg Novgorodský

SSSR

Lvov

Černobyl

obilnice Evropy

Krymský poloostrov

Ruslana

boršč

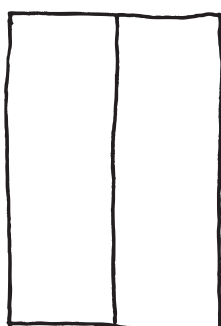
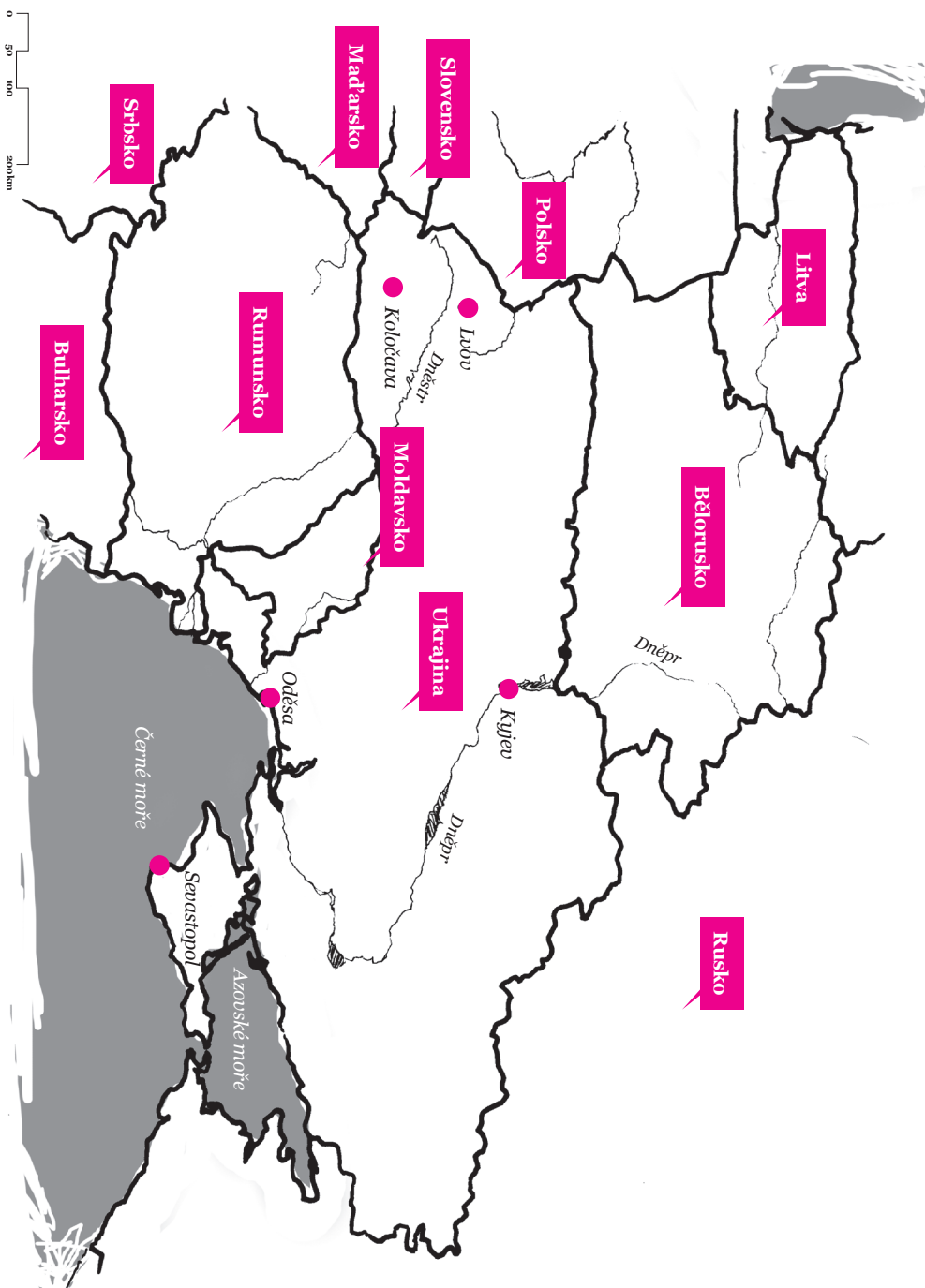
Podkarpatská Rus

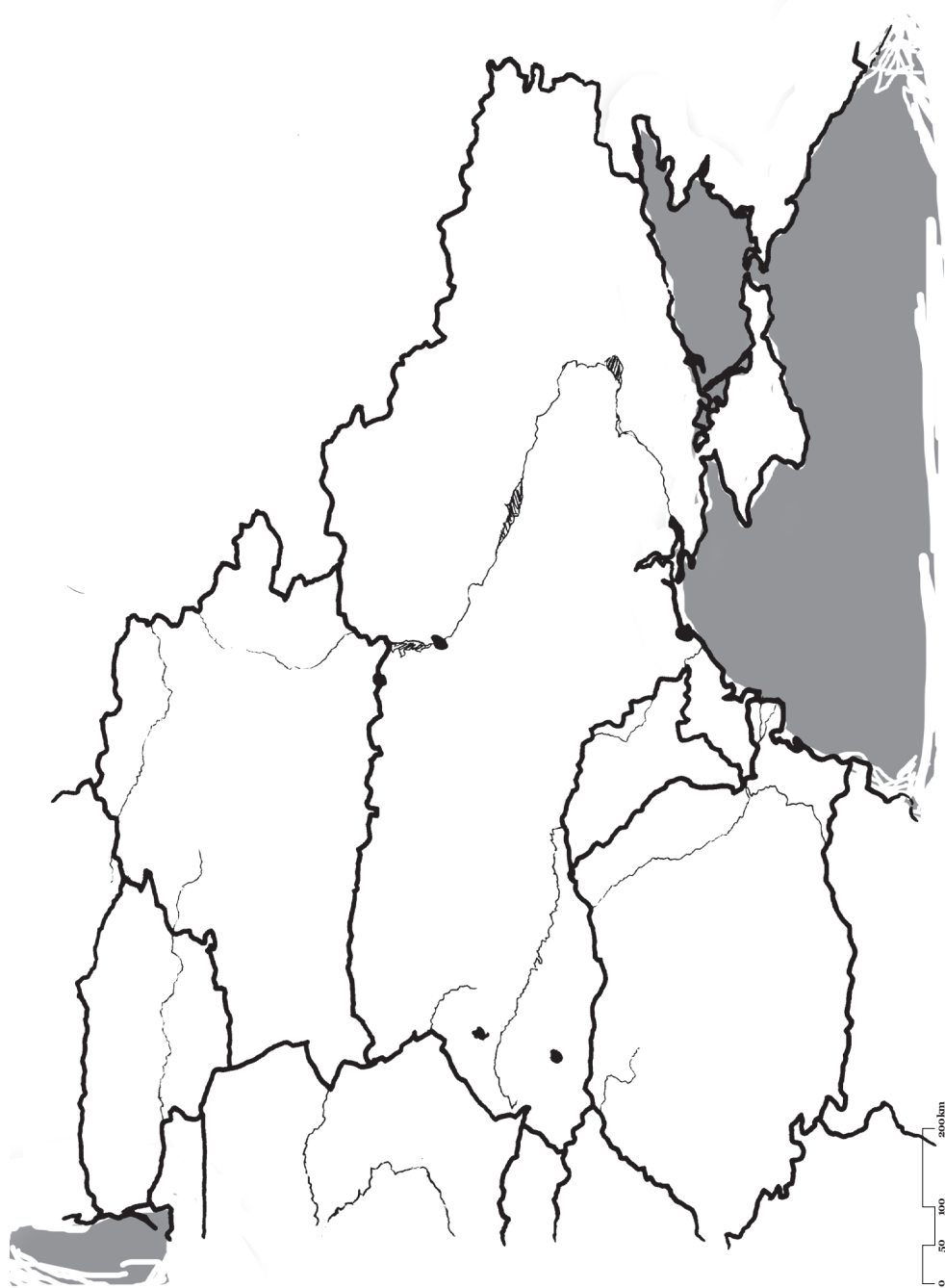
Karpaty

Oděsa

Ukrajinci

Andrej Ševčenko – Nejznámější ukrajinský fotbalista Andrej Ševčenko se narodil roku 1976 ve vesničce Dvirkivščina v kyjevské oblasti. V Kyjevě, kde hrál za místní Dynamo, také začala jeho rychle stoupající kariéra. Následoval přestup do italského klubu AC Milán, v jehož dresu obdržel ocenění Zlatý míč za rok 2004, vyhrál Ligu mistrů a italskou ligu. V současnosti hraje ve fotbalovém klubu Chelsea, který ho koupil za rekordní částku cca 35 milionů liber.

boršč – je druh polévky z červené řepy, oblíbený zejména v ruské a ukrajinské národní kuchyni; polévky podobné boršču se vaří i v Polsku a Bulharsku. Základem boršču je vývar z kostí a masa a směs osmažené zeleniny (červená řepa, někdy brambory, mrkev, zelí, cibule). Ukrajinská varianta boršču klade důraz na sytě červenou barvu, proto se červená řepa připravuje zvlášť, aby se barva nevyvařila.

Černobyl (ukrajinsky Čornobyl) – Město v severní části Ukrajiny na hranicích s Běloruskem. Roku 1986, v době, kdy byla Ukrajina součástí SSSR, postihla toto město obrovská katastrofa – výbuch ve zdejší jaderné elektrárně. Černobylská katastrofa postihla více než 5 milionů lidí. Na Ukrajině zasáhla radiace 2 218 obcí a míst a přibližně 2,4 mil. lidí. Černobylská havárie způsobila ozáření obyvatelstva v Běloruské republice, na Ukrajině a v Ruské federaci. Vliv záření však na sobě pocítily i Švédsko, Norsko, Polsko, Velká Británie a jiné země. Následky havárie trpí lidé dodnes, o čemž svědčí fakt, že status osob postižených černobylskou havárií má stále zhruba 2,5 milionů Ukrajinců.

Dněpr – je po Volze a Dunaji třetí největší řeka Evropy. Pramení na území západního Ruska, následně protéká územím východního Běloruska a napříč celou Ukrajinou. Celková délka je 2 200 km, z toho přibližně 115 km tvoří hranici mezi Běloruskem a Ukrajinou. Na středním a dolním toku se nachází několik velikých přehrad a hydroelektráren. Řeka se vlévá poblíž Chersonu do Černého moře. Větší část toku je splavná, a proto slouží Dněpr odedávna jako významná vodní cesta. K nejdůležitějším městům, jimiž Dněpr protéká, patří ruský Smolensk, běloruský Mohylev a ukrajinský Kyjev.

Dněstr – je řeka na Ukrajině a v Moldavsku, zčásti tvoří hranici mezi oběma státy. V Moldavsku v okolí města Chotyn odděluje historické regiony Podolí a Besarábii. Území na levém břehu řeky usiluje o samostatnost a v roce 1990 vyhlásilo tzv. Podněsterskou moldavskou republiku, kterou však zatím nikdo neuznal. Řeka je 1 352 km dlouhá a pramení na severních svazích Karpat v nadmořské výšce přibližně 900 m v Haliči na Ukrajině poblíž hranic s Polskem. Ústí do Dněsterského limanu u pobřeží Černého moře. Ten je největším jezerem Ukrajiny.

Karpaty – Karpaty jsou rozsáhlé pásmové pohoří ve střední a východní Evropě. Zasahují na území Rakouska, Česka, Slovenska, Maďarska, Polska, Ukrajiny, Rumunska a Srbska. Svou celkovou rozlohou – přibližně 210 000 km² – předstihují Karpaty i Alpy. Nejvyšší částí Karpat jsou Vysoké Tatry; Gerlachovský štít (2 655 m n. m.) je nejvyšším vrcholem Karpat vůbec. V oblasti Karpat jsou místa s nízkým zalidněním, na kterých se vyskytují jedinečné původní biotopy. Žijí zde velké šelmy (medvěd hnědý, vlk evropský, rys ostrovid) i některé endemické druhy.

Koločava – Toto městečko se nachází na Podkarpatské Rusi, tedy na západní Ukrajině, v části, která patřila v letech 1919–1938 Československu. V dnešní době patří mezi oblíbené destinace zejména českých turistů, kteří tu hledají stopy po zbojníku Nikolovi Šuhaji a možná taky trochu exotiky. Většina oblasti Podkarpatské Rusi totiž vypadá, jako by se zde zastavil čas právě v době, kdy přestala patřit k Československu, a turista si chvílemi nemůže být jist, zda neprochází skanzenem. Výjimkou může být pouze nově zrekonstruovaná četnická stanice, ze které podnikavá majitelka vytvořila penzion hojně navštěvovaný českými turisty. Když procházíte po hlavní (stále ještě prašné) silnici, nemůžete opominout hordy plastových odpadků, které se válejí po celé vesnici. V Koločavě totiž nejsou popelnice, o kontejnerech na plasty ani nemluvě.

Krymský poloostrov – je poloostrov v jižní části Ukrajiny obklopený vodami Černého moře, má rozlohu 26 200 km². Je samostatnou administrativní jednotkou, jejíž oficiální název je Autonomní republika Krym. Ačkoliv je součástí Ukrajiny, většinu obyvatelstva tvoří Rusové. Ve městě Sevastopol kotví jak ukrajinská, tak ruská námořní flotila. Díky zdejšímu subtropickému podnebí můžeme na Krymu nalézt četná přímořská turistická letoviska, známá také jako „Krymská riviéra“.

Kníže Oleg Novgorodský – stoupenec ruské dynastie Rurikovců. Po dobytí Kyjeva spojil kníže Oleg roku 882 tuto oblast s Novgorodem a vytvořil tak novou říši – Kyjevskou Rus. Ta se postupem času stala jednou z nejmocnějších v Evropě. Hlavním městem říše byl Kyjev. Během své vlády (882–912) chtěl rozšířit území k Černému moři, kde vedla obchodní stezka, ale střetával se s byzantským odporem. Informace o tomto legendárním bojovníkovi jsou dostupné pouze z jednoho pramene – nejstarší ukrajinské kroniky Pověsti vremenných let.

Kyjevská Rus – je první stát starodávných Slovanů založený roku 882 knížetem Olegem Novgorodským. Brzy se stala významným státem středověké Evropy a začala hrát jednu z vedoucích rolí v politickém životě na kontinentě. Kyjevská Rus ve své době tvořila jakési nárazníkové pásmo proti nájezdům kočovných kmenů z východu. Koncem 10. století se pod nadvládou Kyjevské Rusi nacházely všechny východoslovanské a značná část neslovanských národů od Černého až po Bílé moře, od Karpatských hor až po řeku Volhu. Hlavním městem byl Kyjev.

Lvov – je město v západní části Ukrajiny, hlavní sídlo Lvovské oblasti. Založeno bylo kolem roku 1250 a své jméno má podle jména syna zakladatele města Daniela Haličského – Lva. V současnosti je to největší kulturní, hospodářské, vzdělávací a dopravní centrum celé západní Ukrajiny. Historické centrum města láká svou krásou velké množství turistů; je zapsáno na seznamu památek UNESCO. V současnosti zde žije okolo 750 000 obyvatel, převážně Ukrajinců (88 %) a Rusů (9 %). Mezi nejznámější zdejší rodáky patří zpěvačka Ruslana.

Nikola Šuhaj – Dodnes není přesně jasné, kdo vlastně byl Nikola Šuhaj. Byl to ten, kdo bohatým bral a chudým dával, jak si ho vybavují prostí obyvatelé Koločavy, nebo to byl vrah a zloděj, jak uvádějí četnické spisy? Jisté je, že Nikola Šuhaj se narodil v podkarpatské vesnici Koločava v roce 1898. Zběhl z první světové války a ukrýval se v lesích kolem Koločavy. V tu dobu byla na Podkarpatské Rusi velká bída, a tak se Nikola živil tím, že okrádal bohatší židovské spoluobčany. Svými činy si brzy získal popularitu a oblibu mezi obyvateli Koločavy. Mnohem hůře to ovšem bylo s jeho popularitou mezi československými četníky, kteří na jeho dopadení vypsalí odměnu. Řádění Nikoly a jeho stoupenců se jim podařilo zastavit až po dvou letech, kdy ho pravděpodobně zradil jeden z jeho druhů. Nikola Šuhaj byl nakonec zabit a jeho hrob dodnes můžeme v Koločavě najít, ale protože byl zbojník, nachází se jeho hrob za zdmi hřbitova. Jeho příběh nám přibližuje román Ivana Olbrachta Nikola Šuhaj loupežník, kde mu spisovatel dává trochu pohádkový nádech.

obilnice Evropy – Ukrajina bývá označována za jednu z obilnic Evropy. Její území tvoří z více než 90 % roviny a navíc se zde nachází zhruba jedna čtvrtina světových zásob černozemě. Právě černozemě jsou nejúrodnějším půdním typem, a proto má Ukrajina ideální podmínky pro pěstování zemědělských plodin, a to především obilí. Díky kvalitní půdě a tradičním způsobům pěstování obilí má Ukrajina obrovský potenciál stát se největší BIO-obilnicí Evropy.

Oděsa (ukrajinsky Odesa) – je město na jižní Ukrajině. Odesa je jedno z nejznámějších ukrajinských měst, které má za sebou bohatou historii. Bylo založeno roku 1794 za vlády Kateřiny II. Veliké. Je to největší ukrajinský přístav a zároveň hlavní město Oděské oblasti. Žije zde zhruba stejné množství lidí jako v našem hlavním městě, tedy 1 mil. obyvatel. V současné době se však potýká s četnými problémy, které odrážejí turisty – chátrající budovy, obrovský kontrast mezi luxusními turistickými centry a k nim přiléhajícími chudinskými čtvrtěmi.

Podkarpatská Rus – je historický název dnešní Zakarpatské Ukrajiny, tedy samosprávného celku, který se nachází na samém západě země. Podkarpatská Rus byla v letech 1919–1939 součástí Československa. Právě v těchto letech prožívala největší hospodářský rozvoj, i přesto však byla nejzaostalejší částí ČSR. Převážná část obyvatelstva pracuje v zemědělství či lesnictví, avšak na vzestupu je i cestovní ruch, a to díky atraktivním místům, jako je hlavní město oblasti Užhorod, vesnice Koločava, Poljana a vyvýšené vrcholky Polonin.

pracovní migrace – je přemísťování osob z místa svého dosavadního bydliště do jiné lokality (zpravidla jiného státu) za lepšími pracovními podmínkami. Nejčastěji bývá motivována ekonomickými faktory. V případě Ukrajinců má pracovní migrace tzv. cyklický charakter, tzn., že po jisté časové etapě strávené v jiné zemi se vracejí s vydělanými penězi zpět na Ukrajinu. Hlavní destinace ukrajinských migrantů jsou země SNS a západní Evropa.

Ruslana – je velmi známá ukrajinská zpěvačka. Narodila se na západní Ukrajině ve městě Lvov. Odtud také pramení její zaujetí pro Karpaty a jejich folklór. Ruslana vystudovala konzervatoř, obor hra na piáno. V roce 2003 vydala desku Wild Dances (Divoké tance) inspirovanou právě folklórem karpatských hor. Úspěch na sebe nenechal dlouho čekat. O rok později vyhrává Ruslana v Istanbulu prestižní evropskou soutěž Eurovize. Toto vítězství z ní udělalo světovou popovou hvězdu. Ruslana má ráda extrémní sporty a zajímá se také o politické dění na Ukrajině.

Sevastopol – je černomořské přístavní město na Krymském poloostrově na Ukrajině. Sevastopol sehrál významnou úlohu v krymské válce, kdy se proti Rusku spojily Británie, Francie a Turecko. Po 2. světové válce dostal dokonce přívlastek „město hrdina“. Ve městě najdeme stovky památníků generálů, neznámých vojáků i slavných osobností. V současné době zde žije 340 000 obyvatel. Název města je složen z řeckých slov Σεβαστος (ekvivalent latinského titulu Augustus) a πολις (město) a znamená tedy „carské město“.

SSSR (Svaz Sovětských Socialistických Republik) – byl euroasijský stát, vznikl v roce 1922 jako nástupce ruské říše spojením jednotlivých sovětských republik. V roce vzniku SSSR tvořily tento stát Ruská sovětská federativní socialistická republika (RSFSR), Ukrajinská sovětská socialistická republika, Běloruská SSR a Zakavkazská federace (1936 rozdělena na Arménskou, Ázerbájdžánskou a Gruzínskou SSR). 1924 byly z RSFSR vyčleněny Turkménská a Uzbecká SSR, 1929 Tádžická SSR a 1936 Kazašská a Kyrgyzská SSR. V roce 1940 byly připojeny ane-xi Estonská, Litevská, Lotyšská a Moldavská SSR. Mezi nejznámější a nejkrutější hlavy tohoto státu patřil Josif Vissarionovič Stalin (1878–1953), za jehož vlády přišly o život miliony obyvatel SSSR. Důsledkem jeho špatného vládnutí byl i hladomor na území dnešní Ukrajiny v letech 1932–1933. SSSR se roku 1991 rozpadl.

úbytek obyvatel – bývá zpravidla zapříčiněn několika faktory: 1. úmrtnost v zemi převyšuje porodnost, 2. lidé opouští svou zemi z bezpečnostních důvodů (uprchlíci), z ekonomických důvodů (pracovní migranti) atd. V případě Ukrajiny se sešly oba tyto faktory najednou a to mělo za následek úbytek zhruba 10 milionů obyvatel během jednoho desetiletí.

Text – č. 1

Pan Vadim je původním povoláním strojní inženýr. Je mu 35 let a se svou manželkou Hanou a dvěma dětmi žije v Chusti na západní Ukrajině. Tato oblast je pro nás známější pod názvem Podkarpatská Rus. Vadim hned po absolvování vysoké školy ve Lvově nastoupil v nedaleké Koločavě do továrny na výrobu vojenského materiálu. Manželka Hana pracuje jako pomocná síla v místní restauraci. Živitelem rodiny byl pochopitelně pan Vadim. Rodině se vedlo celkem dobře, avšak před pěti lety přišel zlom. Vláda zavřela továrnu, ve které Vadim pracoval deset let. Snažil se najít nějakou jinou práci, ale region je velmi chudý a nabídek je poskrovnu. Továrna byla zdrojem obživy pro mnoho lidí, někteří našli práci v dřevařském průmyslu, jiní zůstali nezaměstnaní. Protože Vadim dlouhou dobu žádnou práci nemohl najít, rozhodl se, že pojedede pracovat do jiného státu.

Radil se se svým kamarádem Oleksou, který pracoval celé léto u jedné stavební firmy nedaleko Moskvy, ale zaměstnavatel mu nevyplatil ani polovinu částky, kterou Oleksa odpracoval. Vadim proto Rusko zamítl a rozhodl se, že půjde za prací do západní Evropy. Vybral si Českou republiku, protože v ní hodně lidí z regionu pracuje. Pan Vadim vydal poslední své úspory na získání cestovního pasu a turistického víza do České republiky. Od svého strýce Oleha dostal kontakt na kamaráda, který by mu měl v ČR pomoci najít práci.

otázky:

Myslíte si, že pan Vadim udělal správné rozhodnutí – jít za prací do cizí země?

Myslíte si, že najde uplatnění v ČR jako strojní inženýr?

V jakém oboru najde práci?

Jak se na něho budou dívat čeští občané?

Kde si myslíte, že bude pan Vadim bydlet?

Jaký bude mít plat? Bude srovnatelný s tím, co by za danou práci dostal Čech?

Stačí panu Vadimovi pas a turistické vízum, když chce pracovat v ČR?

Nebude mít problémy se zákonem?

Život pana Vadima

Text – č. 2

Vadim vystoupil v Praze na autobusovém nádraží na Florenci, pak pokračoval dále do středních Čech, kde díky kontaktu strýce Oleha dostal práci v ovocných sadech. Je to sice práce úplně mimo jeho obor, ale Vadim byl rád, že vůbec nějakou má. Ubytován je spolu s dalšími ukrajinskými dělníky v přeplněné, chátrající ubytovně, kde teplá voda teče pouze zřídka, ale ani to Vadimovi nevadí, protože je léto a je velké teplo. Vadim spolu s dalšími vyráží každé ráno ve čtyři hodiny do ovocných sadů, kde sbírají višně. Práce je v horku náročná, ale určitě lépe ohodnocená než na Ukrajině. Kolem páté hodiny odpolední se dělníci vrací na ubytovnu. K dispozici mají stroze zařízenou kuchyňku, společenskou místnost s černobílou televizí, které vypadává signál.

Po desetihodinové „šichtě“ hraje většinou karty, pere oblečení nebo jen tak odpočívá. Pracovní týden je totiž od pondělí do soboty a volná je jen neděle, což panu Vadimovi vyhovuje, protože se snaží vydělat co nejvíc peněz. V České republice je už čtvrtý měsíc, „načerno“ stejně jako ostatní jeho kolegové. Žije proto v neustálém strachu před cizineckou policií. Práce cizinců je z pohledu českých občanů finančně velmi podhodnocená. Cizinci dostávají asi polovinu toho, co dostane český dělník, ale jejich zaměstnavatel alespoň platí v dohodnutém termínu. Vadim je s prací spokojen. Už si dokonce osvojil některá česká slova.

otázky:

Kdo je pan Vadim? Zkuste odhadnout, jak žil ve své rodné vlasti. Myslíte, že má rodinu? Manželku? Děti? Jestli ano, proč je tedy na tak dlouhou dobu opustil?

Jaké je jeho vzdělání? Jaké bylo jeho povolání na Ukrajině?

Proč si myslíte, že se pan Vadim rozhodl jít pracovat do zahraničí?

Proč zrovna do ČR?

Co si musel před cestou do ČR zjistit?

Na co Vadim potřebuje hodně peněz? Chce si za ně něco koupit?

Použitá zdroje

ANDREJ ŠENČEVKO: OSOBNOSTI.CZ. [online]. Dostupné na: <<http://www.osobnosti.cz/andrej-sevcenko.php>>
BLAHUŠ, P. *Koločava*. [online]. Dostupné na: <<http://www.reflex.cz/Clanek18058.html>>
CIA: WORLD FACTBOOK, UKRAINE. [online]. Dostupné na: <<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-fact-book/geos/UP.html>>
ORBION: UKRAJINA. [online]. Dostupné na: <<http://ukrajina.orbion.cz>>
RUSLANA. [online]. Dostupné na: <<http://www.ruslana.ua/en/index.php>>
UKRAJINCI.CZ: UKRAJINA. [online]. Dostupné na: <<http://www.ukrajinci.cz/cs/ukrajina/>>
VELVYSLANECTVÍ UKRAJINY V ČESKÉ REPUBLICE. [online]. Dostupné na: <<http://www.mfa.gov.ua/czechia/czech/publication/content/839.htm>>
WIKIPEDIE: UKRAJINA. [online]. Dostupné na: <<http://cs.wikipedia.org/wiki/Ukrajina>>

DALŠÍ ZDROJE INFORMACÍ

CIZINCI V ČESKÉ REPUBLICE. [online]. Dostupné na: <<http://www.cizinci.cz>>
EVROPSKÝ ROK MEZIKULTURNÍHO DIALOGU: RECEPTY UKRAJINSKÉ KUCHYNĚ. [online]. Dostupné na: <<http://www.mezikulturnidialog.cz/ukrajinske-recepty.html>>
HELBIG, A., BURANBAEVA, O., MLADINEO, V. *Culture and customs of Ukraine*. Westport. Greenwood Press, 2009. ISBN 978-0-313-34363-6
MULTIKULTURNÍ CENTRUM PRAHA. [online]. Dostupné na: <<http://www.mkc.cz>>
PARTRIDGE, Ch. *Lexikon světových náboženství*. Praha. Slovart, 2006. ISBN 80-7209-796-2
POTICHNYJ, P. J. *Ukrainians in World War II Military Formations: An Overview*. [online]. Dostupné na: <<http://www.infoukes.com/commercial/litopys-upa/military.html>>
SVOBODA, D. *Banderovci*. [online]. Dostupné z: <<http://www.reflex.cz/Clanek12538.html>>
ŠÍŠKOVÁ, T. (ed.) *Výchova k toleranci a proti rasismu*. Praha. Portál, 1998. ISBN 80-7178-285-8
VARIANTY. [online]. Dostupné na: <<http://www.varianty.cz/>>